

Torsdagen den 8 juni

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 31 maj.

2 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprövningsnämnden inkomna

*Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter och ersättare för riksdagsledamöter*

Till valprövningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att *dels* Margitta Edgren (fp), Lund, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 oktober 1989 sedan Karin Ahrlund (fp) av sagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har i detta fall utsetts Olle Schmidt, Malmö, och Inga Janson, Glumslöv (båda fp);

*dels* Margareta Gard (m), Ludvika, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 oktober 1989 sedan Björn Körlof (m) av sagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamot har i detta fall utsetts Margareta Wallenberg-Grundström, Falun, och Anita Estberger, Borlänge (båda m).

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 7 juni 1989

*Stig Nordlund*

*/Sven-Georg Grahm*

3 § Föredrogs och hänvisades

*Motionerna*

1988/89:L19–L22 till lagutskottet

4 § Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU32 Slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m.m. (prop. 1988/89:150 delvis),

socialutskottets betänkande

1988/89:SoU28 Anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial,

Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989

*Vissa ungdomsskolefrågor samt vissa anslag på högskoleområdet*

näringsutskottets betänkanden

1988/89:NU36 Kompletteringspropositionen (prop. 1988/89:150 delvis),  
1988/89:NU37 Allmänna pensionsfonden (skr. 1988/89:144),

trafikutskottets betänkande

1988/89:TU24 Tilläggsanslag till transportforskningsberedningen (prop. 1988/89:150 delvis) samt

arbetsmarknadsutskottets betänkande

1988/89:AU21 Sysselsättningsskapande åtgärder m.m. (prop. 1988/89:150 delvis).

Talmannen meddelade att betänkandena skulle debatteras i angiven ordning och avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptogs till behandling utbildningsutskottets betänkande 32 om slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m.m.

#### **Vissa ungdomsskolefrågor samt vissa anslag på högskoleområdet**

##### **Anf. 1 BIRGER HAGÅRD (m):**

Herr talman! Vi skall nu behandla utbildningsutskottets del av kompletteringspropositionen, UbU32. I det här betänkandet tas framför allt tre huvudfrågor upp.

En fråga är bara ett konstaterande att utbildningsdepartementet har för avsikt att göra en bred analys av konsekvenserna av en eventuell kommunalisering av lärartjänsterna och andra tjänster inom skolans område. I utskottet säger man att det inte finns någon anledning att motsätta sig eller över huvud taget ha några synpunkter på att en sådan analys skall göras. Det är bra med en analys. Varje klarläggande av konsekvenser i det sammanhanget måste vara något positivt. Därefter får vi diskutera slutsatserna när resultatet föreligger.

En andra fråga som tas upp gäller förstärkningar av medel för forsknings-samarbetet med framför allt EG. Det är också bra, och det är positivt att pengarna tas fram. Utskottet är också överens om detta, så när som på vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet. Men från deras sida hade vi knappast väntat något annat. De utgör isolationismens och utvecklings-fiendernas gemensamma hemvist.

Den tredje frågan i sammanhanget gäller förstärkning av medlen till högskolan i Sundsvall/Härnösand. Utskottsmajoriteten vill att inte mindre än 20 milj. kr. skall utfärdas i en in blanco-check. För vad skall dessa pengar användas till? Därom vet vi intet.

Det sägs att pengar skall gå till en, i det här fallet tvåårig, ingenjörsutbildning på kemisidan. Den utbildningen kostar maximalt i fullt utbyggt skick för 30 studerande 2 milj. kr. Det är allt som vi får veta. Men då frågar vi oss om inte detta har varit omnämnt i något annat sammanhang. I budgetpropositionen måste vi ha fått en hänvisning till vad som komma skulle? Ingalunda. I budgetpropositionen finns inte ett ord om ett behov av 20 milj. kr. till Sundsvall/Härnösand. Då måste det väl ha framkommit något i den

proposition som lades fram en kort tid senare om en tvåårig ingenjörsutbildning? Det är ju just den utbildningen som avses. Inte ett ord!

Helt plötsligt har alltså regeringen tagit på sig spenderbyxorna och sagt att 20 milj. kr. skall skickas till Sundsvall/Härnösand. Vad pengarna skall användas till vet inte regeringen så noga. Men regeringen skall be högskolan i Sundsvall/Härnösand att, som det står i propositionen, göra upp en plan för hur pengarna skall användas.

Ärade kammarledamöter! Efter långa och ingående förhandlingar kom vi fram till i utskottet, i diskussioner mellan socialdemokraterna, folkpartiet och moderaterna, att den tekniska sektorn över hela landet måste förstärkas. En förstärkning har skett – det beslutet har redan fattats – med 19 milj. kr. Men nu i ett bräde och ospecificerat och med en in blanco-check vill man anslå 20 milj. kr. till en enda högskola, nämligen Sundsvall/Härnösand, utan att man i förväg talar om vad pengarna skall användas till. UHÅ har inte yttrat något. Det finns alltså tydligen inte ens något uttalande från Sundsvall/Härnösand, utan detta är ett hugskott från regeringens sida.

Så får det naturligtvis inte gå till. Detta är ett oskick, och det är ett slöseri med skattebetalarnas pengar som inte kan tolereras. Jag vill fråga Lars Gustafsson vad det finns för rimlig orsak till att ni, som ställer krav på att användningen av pengarna skall vara noggrant specificerat, vill föreslå att 20 milj. kr. utan vidare skall ställas ut till Sundsvall/Härnösand. Jag ser ingen som helst rimlig orsak. Det enda som förvånar mig är att vi moderater är det enda parti som har observerat detta förhållande. Alla andra partier ramlar rutinmässigt med i sammanhanget och säger ja. Det är förvånansvärt och även litet skrämmande med tanke på de finanser som konungariket Sverige har och som inte alltid är så lysande. Vi fick ju höra en hel del om det i går.

Herr talman! Mot denna bakgrund ber jag att få yrka bifall till de moderata reservationerna i betänkandet, nämligen nr 2 och 8.

## Anf. 2 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Denna debatt äger rum på övertid, så det finns väl anledning att vara ganska kortfattad. Jag har bara tre punkter att ta upp.

För det första har vi självfallet stött ett yrkande från vpk om 100 milj. kr. till en ökad grundbemanning i grundskolan. Vi har inget eget motionsyrkande med anledning av kompletteringspropositionen, eftersom vi bedömde att ett sådant inte var formellt möjligt. När motionen nu släpptes igenom stöder vi naturligtvis den. Vi hade nämligen samma krav i en motion i januari. Den avslogs den 24 maj med vpk:s hjälp. Dagen efter reserverade sig dock vpk till förmån för samma krav i utbildningsutskottet. Vi tycker det är bra att vpk har ändrat sig.

Jag kan skjuta in här att vi inte är helt förtjusta över den tekniska lösning med ett nytt anslag som vpk har valt i sin motion. Statsbidragssystemet är redan tillräckligt uppsplittrat. Tekniken är dock av underordnad betydelse i detta sammanhang. Det viktiga är att skolan får de pengar som regeringen faktiskt utlovade i januari. Det är ett löfte som ännu inte har infriats.

För det andra vill jag säga att det är beklagligt att det inte har gått att få majoritet i utskottet för en ökning av utbildningen av nya förskollärare. Den satsning som regeringen vill göra på något äldre som lämnat yrket en tid är

**Prot. 1988/89:131**  
**8 juni 1989**

*Vissa ungdomsskole-  
frågor samt vissa an-  
slag på högskoleom-  
rådet*

vällovlig, men den kommer inte att räcka. Riksdagens beslut på denna punkt i dag kommer att förvärra barnomsorgskrisen. Vi vill ha ytterligare 300 platser. Det skulle underlätta rekryteringen till barnomsorgen en bit in på 1990-talet.

För det tredje och sista vill jag påpeka att vi inte anser att en kommunalisering av lärartjänster är den decentraliseringsreform som skolan skulle behöva. Vi är det enda parti som har varit skeptiska emot kommunaliseringsidén, liksom vi är det enda parti som har avvisat en ytterligare reglering av lärarnas arbetstider. Eftersom utskottsmajoriteten emellertid ville behandla kommunaliseringstanken ytterst formellt, man skulle kunna säga kallsinnigt, anslöt vi oss i den politiska ekumenikens namn till det behandlingssättet och nöjde oss med att påpeka vår grundsyn i ett särskilt yttrande.

Med detta vill jag tacka mina utskottskamrater för debatterna under det gångna arbetsåret och önska en trevlig sommar. Jag yrkar härmed bifall till reservationerna 1, 3 och 5 i föreliggande betänkande.

**Anf. 3 LARZ JOHANSSON (c):**

Herr talman! Med hänvisning till utbildningsutskottets betänkande nr 32 ber jag att få yrka bifall till centerpartiets reservation nr 4.

**Anf. 4 BJÖRN SAMUELSON (vpk):**

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de reservationer som bär vpk:s namn i detta betänkande.

**Anf. 5 LARS GUSTAFSSON (s):**

Herr talman! För att i någon mån medverka till att detta riksmöte skall kunna avslutas i avsedd tid, ber jag bara att få yrka bifall till hemställan i utbildningsutskottets betänkande nr 32 på samtliga punkter.

**Anf. 6 BIRGER HAGÅRD (m) replik:**

Herr talman! Jag är litet förvånad över att Lars Gustafsson ändå inte går upp och svarar på den fråga jag ställde. Det är rätt unikt att vi slösar ut 20 milj. kr. på det här sättet utan att användningsområdet är närmare angivet. Jag ser bara två möjliga förklaringar till att Lars Gustafsson inte svarar på frågan.

Den ena förklaringen är att Lars Gustafsson har tagit ett sådant intryck av att vissa partier eller partigrupperingar, kanske avsiktligt, har fördröjt tiden här i riksdagen under de senaste dygnen. Jag finner dock inte skäl att ta hänsyn till det. Det är inte de som skall styra det arbete som vi lagstiftare utför.

Det andra skälet – som möjligen är av politisk natur – är att det är litet otureligt för Lars Gustafsson att gå in och förklara dessa 20 miljoner till Sundsvall/Härnösand. Man känner möjligen en illa dold förbittring över att riksdagens oppositionspartier tidigare har beställt 30 milj. kr. till Umeå universitet, det centrala universitetet i Norrland, under nästa budgetår. Som ett slags tack för senast slänger man bara ur sig att 20 miljoner skall gå till Sundsvall/Härnösand tillika med en högst omotiverad journalistutbildning i Sundsvall/Härnösand.

Är det detta som är förklaringen? Det skulle trots allt vara intressant att få höra något ifrån Lars Gustafsson på det här området.

Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989

**Anf. 7 ANITA STENBERG (mp):**

Herr talman! För miljöpartiets räkning ber jag att få yrka bifall till reservationerna 6 och 7.

*Anslag till forskning  
om amalgam och  
andra dentalmaterial*

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande 21.)

Kammaren övergick till att debattera socialutskottets betänkande 28 om anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial.

#### **Anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial**

**Anf. 8 ANITA STENBERG (mp):**

Herr talman! Egentligen behöver jag bara yrka bifall till hemställan i betänkandet SoU28 om anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial. Ett enigt utskotts hemställan lär vara så gott som lag. Erfarenheten har dock lärt mig att det går alldeles utmärkt att dra ut på tiden i det oändliga när det gäller att genomföra redan beslutade åtgärder.

Vem eller vilka som sätter sig som en propp i skeendet är svårt att ta reda på. Det har dock hänt att proppar har uppstått. Det upptäcker man efter det att man förgäves har väntat på resultatet av ett riksdagsbeslut. Därför vädjar man nu till de eventuella propplösare som märker att forskningspengarna inte faller ut med den snabbhet och regelbundenhet som vore önskvärd att dra i de rätta trådarna för att få i gång forskningen på detta behjärtansvärda område.

De tandvårdsskadade har väntat så länge på att få sina skador godkända. Nu måste forskningspengarna, som före detta socialminister Gertrud Sigurdson lovade redan vid en hearing i höstas, komma amalgamforskningen till godo.

Dessutom måste pengarna räcka till för att forskningen skall kunna ta fram garanterat ofarliga ersättningsmaterial. Vi måste ju ha något att sätta i amalgamets ställe. Det är inte brist på forskare som har gjort att man inte redan har kunnat lösa frågan om hur vi skall laga våra trasiga tänder utan att få komplikationer. Det är brist på forskningspengar och brist på intresse att lösa frågan från statsmakternas sida.

I dag kommer riksdagen att fatta beslut om att forskningspengarna för 1989 skall anvisas. De 3 miljonerna måste snabbt ut. Riksdagen förutsätter att utrymme för genomförande av forskningsprogrammet fr.o.m. budgetåret 1990/91 skall säkerställas inom ordinarie anslag.

Det finns redan forskare som står i tur. Jag har ett brev från en odontologie doktor som har fått avslag på sin ansökan om forskningsbidrag av medicinska forskningsrådet i maj 1989 med motiveringen att man inte kunde bevilja anslag. Ämnet var: Det lokala och totala hälsotillståndet hos patienter med

påvisbara synliga reaktioner mot amalgam i munhålan samt effekten av amalgambyte hos dessa. Med andra ord finns det forskare och forskaridéer. Nu finns det också pengar. Nu är det tjänstemännens tur att kombinera faktorerna i riksdagens anda. Gör det, och gör det snabbt!

**Anf. 9 GULLAN LINDBLAD (m):**

Herr talman! Som en av motionärerna i en motion av Birger Hagård och undertecknad, ber jag att få tacka ett enigt socialutskott för att det verkligen har tagit den här frågan på allvar och nu vill satsa dessa pengar.

Det här är en gammal fråga. Socialstyrelsen har i flera års tid begärt ökade anslag till amalgamforskningen. Det enda som hittills har presenterats är 1 miljon ifrån medicinska forskningsrådet. Nu ökar socialutskottet, och förhoppningsvis riksdagen, på med 3 miljoner. Det är vi glada för, men det räcker ingalunda. Jag vill understryka att det är viktigt att regeringen nu äntligen tar sitt ansvar i denna fråga och ser till att de ca 16 milj. kr. som beräknas åtgå för detta ändamål verkligen kommer forskningen till del.

Det finns skäl att ta människors oro på allvar. Att gå ut med förbud mot amalgam har vi motionärer emellertid inte ansett vara rimligt. Däremot är det oerhört viktigt att man verkligen har en seriös forskning på området. Jag vill säga tack till socialutskottet för en bra behandling av bl.a. vår motion.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande 21.)

Kammaren övergick till att debattera näringsutskottets betänkande 36 om kompletteringspropositionen.

**Domänverket och ASSI, Tele-X, m.m.**

**Anf. 10 PER WESTERBERG (m):**

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 36 redovisas bl.a. de delar av kompletteringspropositionen som berör näringsutskottet. Det gäller bl.a. att domänverket vill tillskjuta 650 milj. kr. till det statliga skogsbolaget ASSI för att tillgodose bolagets investeringsbehov under det kommande året. Domänverket skulle på det sättet få 25 % av aktiekapitalet i AB Statens Skogsindustrier (ASSI). Vi har svårt att förstå logiken i detta och viljan att på detta sätt låta ett statligt affärsdrivande verk bli stor ägare i ett av de statliga företagen. Vi ser inte att det ger någon ny lösning eller något nytt kapital eller att det tillför någon nämnvärd ny kompetens till AB Statens Skogsindustrier. Vi vill därför avstyrka det förslag som regeringen har redovisat för riksdagen.

Vi tycker att det är principiellt felaktigt att på detta sätt göra interna affärer inom de statliga bolagen för att möjliggöra investeringar, som kanske kan anses vara något tveksamma på marknadsmässiga grunder. Vi förordar i stället att man försöker få AB Statens Skogsindustrier att mer likna de motsvarande privata aktiebolag som finns.

Vi tycker att ASSI, precis som andra, privata skogsbolag borde ha tillgång

till egen skog. Därför vore det följdriktigt att delar av de skogar som ägs av domänverket som i dag förser ASSI med massaved också överförs i ASSI:s ägo. På det sättet skulle ASSI:s ekonomiska ryggrad stärkas. Företaget skulle få en situation likartad de privata skogsföretagens och större möjligheter att på marknadsmässiga villkor jämföra sig såväl resultatmässigt som utvecklingsmässigt. Det vore därför naturligt att ASSI, i stället för att äska pengar från regering och riksdag resp. domänverket, riktade sig till den ordinarie riskkapitalmarknaden, i detta fall förmodligen börserna, för att försöka få det kapital man behöver för det fortsatta investeringsprogrammet. Man behöver tydligen ett kapitaltillskott i storleksordningen 1 miljard till det. På det sättet får man en normal värdering av huruvida de projekt man har föreslagit är möjliga och riktiga att satsa medel i. Man får en bedömning av professionell art från riskkapitalmarknaden av om projektet ger bra förräntning, om det är marknadsekonomiskt riktigt, en bedömning som vi ofta från regering och riksdag har svårare att genomföra.

Vi borgerliga reseranter, moderater och folkpartister, – vi har i och för sig samma motivering som centerpartiet – vill att ASSI skall noteras på marknaden och därigenom kunna få tillgång till riskkapital. Vi tycker att det är riktigt att ett företag som skall verka på exakt samma villkor som motsvarande privata aktiebolag inom skogsbranschen också ges samma möjligheter att få nya ägare, tillgång till riskkapital och möjlighet att ha ett eget skogsbestånd och därmed en viss leveranstrygghet som motsvarande konkurrenter har. Vi lägger i reservation 1 fram vårt förslag och de huvudsakliga argument vi anser vara bärande för att inte skall tillstyrka regeringens förslag.

Domänverket bör överföra stora delar av skogsegendomarna till ASSI och andra genom försäljning till jord- och skogsbrukare, i synnerhet i glesbygd. Vi anser det också vara motiverat att man inom domänverket och från regeringens sida gör en översyn av domänverkets framtida roll och organisation.

Domänverket skall självfallet förvalta nationalparker. Domänverket skall förvalta skogsegendomar som har karaktär av naturreservat eller är särskilt känsliga, områden som självfallet, utifrån miljövärden och många andra nationella värderingar, bör ligga under någon form av statlig kontroll. Vi tycker att det finns anledning att man här klargör domänverkets roll som myndighet och förvaltare av nationella värden och frigör den verksamheten från de traditionella marknadsnoterade eller konkurrensutsatta verksamheterna. De senare passar betydligt bättre i annan regi och i annan ägares händer. Vi tycker att det är riktigt att verksamhet inom domänverket som bedrivs på samma villkor som motsvarande privat verksamhet också ges andra ägare och samma möjligheter som privat verksamhet.

I reservation 8 har vi velat peka på frågan om virkesleveranser från domänverket till mindre sågverk i Norrlands inland, i synnerhet i Norrbotten men även i övrigt i Norrlands inland. I samband med att domänverket tog över ASSI:s sågar kom många av dessa sågverk i en något speciell situation. Domänverket hade tidigare i stor utsträckning varit fristående från sågverksindustrin. Nu har domänverket kommit att bli ägare till stora sågverk och därmed kommit att stå i ett direkt konkurrensförhållande när det gäller

virkesförsörjning till de privata inlandssågverken.

Vi vill till regeringen göra ett tillkännagivande om att man måste se sitt ansvar från domänverket och tillgodose även inlandssågverkens behov av en trygg försörjning med virkesleveranser. Dessa sågverk betyder mycket, inte minst för sysselsättningen, i Norrlands inland.

I ytterligare en reservation som berör kompletteringspropositionen återkommer vi när det gäller Tele-X-projektet till att vi anser att Tele-X bör bli mera öppet och försäljas till andra intressenter. Skattebetalarna har satsat mycket pengar i Tele-X-projektet. Det har skett ganska betydande förändringar i projektet under dess gång. Vi tycker att det är rimligt att man nu, när satelliten i princip är klar, försöker återfå delar av skattebetalarnas pengar genom att sälja ut möjligheter till sändningar och datakommunikation via Tele-X-satelliten. På det sättet kan man ånyo stärka statskassans likviditet och därmed, som vi ser det, få ett bättre utnyttjande av de möjligheter som satelliten trots allt ger.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationerna 1, 6, 8 och 15.

**Anf. 11 PER-OLA ERIKSSON (c):**

Herr talman! I detta betänkande behandlas ett antal frågor som är välkända för kammaren. Vi har vid tidigare tillfällen, för resten vid ganska många tillfällen, diskuterat dem här. Jag skall icke fördjupa mig i debatten här utan nöja mig med att yrka bifall till de reservationer som centern har undertecknat.

Jag vill samtidigt passa på tillfället att rikta ett tack till Paul Lestander, som i och med denna dag och denna debatt lämnar riksdagen. Jag vill tacka Paul för ett angenämt och intressant arbete i utskottet och gott kamratskap. Vi har inte alltid haft samma uppfattning, av naturliga skäl. Men jag har personligen många gånger satt värde på de många träffsäkra och eleganta repliker Paul Lestander har levererat under årens lopp. Tack för det, Paul, och tack för ett fint samarbete i utskottet och på Norrbottensbanken!

Jag vill också passa på och rikta ett tack till mina utskottskamrater i övrigt i näringsutskottet och önska en skön sommar.

**Anf. 12 PAUL LESTANDER (vpk):**

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till samtliga vpk-reservationer som är fogade till detta betänkande. Jag hänvisar till de utförliga kommentarerna i våra reservationer och motioner. Jag skall koncentrera detta anförandet till vad som sker inom domänverket och ASSI.

Vi i vpk anser att det är självklart att staten står till tjänst med den miljard som behövs för att utveckla ASSI. Men vi anser att det förslag som regeringen har lagt fram i detta avseende är felaktigt. Det innebär ett led i samma kustinriktade politik som har tagit sig många uttryck under de senaste århundradena. Jag tänker närmast på att det egentligen inleddes med avyttringen, och det som följde efter den, nämligen skattläggningen, av de områden, hemman och fastigheter som utgjorde det som kolonisationen skapade. Dessa områden togs vid avyttringens avslutande i stor utsträckning tillbaka till kronan. Denna koloniala politik fortsatte med Vattenfalls stora



anspråk som innebar att tiotusentals och åter tiotusentals hektar mark lades under vatten för att det skulle skapas energiförsörjning i vårt land. Sedan följde skogsbolagens enorma rovdrift, som kunde ske genom att krediter gavs och genom att låga löner utbetalades. Då skogsbolagen hade både den ekonomiska och den politiska makten, makten över jobben och makten över krediterna, kunde de än mer tulla på dessa skogstillgångar.

Frågan om att domänverkets resurser skall satsas i ASSI innebär en fortsättning av denna politik. Detta väcker starka känslor bland de berörda. Det väcker vilja till motkamp, men den kanske ännu inte är tillräckligt starkt accentuerad.

Tage Hägglund, avliden skogsarbetare, skrev under skogsarbetarstrejken en dikt om folkets känsla inför organiseringen mot de makter som utsög arbetarna och proletariserade dem. Jag skall avsluta mitt anförande med att läsa denna dikt.

Att vara en av de många,  
att ana det stora,  
det starka av gemensam kraft.

Att aldrig stå ensam,  
att tillsammans bryta de fjättrande bojorna.  
Att känna bördornas lätthet.

Att över de djupa svalgen se broarna byggda av de många.  
Att vara droppen i en mäktig flod är att höra sången om havets frihet.

#### **Anf. 13 LARS NORBERG (mp):**

Herr talman! Näringsutskottet har dels behandlat kompletteringspropositionen genom sitt yttrande till skatteutskottet beträffande energiskatter, dels framlagt dagens betänkande som berör fyra frågor:

1. Domänverkets delägarskap i ASSI,
2. forskningssamarbete inom EG på det tekniskt industriella området,
3. anskaffningen av en EMC-anläggning vid statens provningsanstalt i Borås och
4. Tele-X.

När kompletteringspropositionen remitterades till finansutskottet höll såväl Birgit Friggebo som Lars Tobisson anslående anföranden om vad respekten för lag och ordning borde leda till när det gäller en kompletteringsproposition. En kompletteringsproposition borde endast innehålla sådant som föranletts av den tidigare behandlingen av budgetpropositionen. Undantag kan möjligen medges för mycket angelägna finansiella ingripanden som rör landets väl och ve om en helt ny situation har inträffat.

Vi i miljöpartiet instämde i denna ståndpunkt. Men det kan ju tänkas att takten i samhällsmaskineriet har accelererat, så att regeringen kan behöva framlägga tunga ekonomiska förslag flera gånger om året. I så fall är det rimligt att även oppositionen får motsvarande allmänna motionstid, då den kan framlägga sin samlade syn på samhällsutvecklingen.

När vi miljöpartister granskat kompletteringspropositionens förslag inom näringsutskottets område har vi funnit att två punkter direkt berör ekonomis-

**Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989**

*Domänverket och  
ASSI, Tele-X, m.m.*

ka åtaganden, nämligen forskningssamarbete med EG och anskaffande av en s.k. EMC-anläggning. Vi har inte funnit att dessa förslag är så brådskande att de ej hade kunnat anstå till nästa års budgetproposition, och vi har därför velat avstyrka dem. Tyvärr har de tidigare så principfasta moderaterna och folktopartisterna inte biträtt våra förslag utan accepterat en sakbehandling. Är det möjligen därför att dessa anslagsäskanden motiveras med att de är gynnsamma för det av dem så favoriserade och prioriterade EG-samarbetet?

I varje fall har vi miljöpartister inte kunnat förstå att anskaffningen av en EMC-anläggning – hur välmotiverad en sådan anskaffning sakligt sett än må vara – är så kolossalt brådskande att anskaffningen inte kunde anstå till det normala behandlingstillfället för sådana anskaffningar, nämligen nästa vår.

Om Lars Tobisson och Birgit Friggebo menar allvar med sin kritik av regeringens agerande har de möjlighet att bifalla vår reservation 14, och jag hoppas att det är fler i riksdagen som har en liknande inställning.

När det gäller forskningssamarbete med EG har jag frångått vårt ursprungliga avslagsyrkande, sedan jag inte fått något stöd i utskottet för att vi skulle kunna framföra vår uppfattning om de konkreta projekt som finns med i departementets yrkande. Det hindrar inte att vi är mycket kritiska inte bara till att förslagen framläggs nu utan också till den mycket ofullständiga form i vilken forskningsprojekten presenteras. Många av våra ställningstaganden har därför måst baseras på antaganden. Detta är en kritik inte bara mot regeringen utan också mot utskottsmajoriteten, som inte ansträngt sig för att skaffa ytterligare information. Men så går det när man skall forcera fram beslut. Sålunda har det varit hart när omöjligt att förstå om livsmedelsprogrammet FLAIR, som upptagits i propositionen, skulle falla under industridepartementet eller jordbruksutskottet eller möjligen båda. Jag har kommit fram till att FLAIR skall bekostas under jordbruksdepartementets huvudtitel, men då undrar man varför det tas upp under industridepartementet. Vi har i alla fall yrkat avslag på programmen ESPRIT, BRITE och EURAM under tolfte huvudtiteln, samtidigt som vi har tillstyrkt de anslag till samma program som uppträder under åttonde huvudtiteln i form av ett anslag till naturvetenskapliga forskningsrådet. Vi accepterar nämligen att staten stöder teknisk forskning på det akademiska området, men vi anser alldeles bestämt, att när man kommer till den industriella forskningen, har industrin både intresse och resurser att betala denna forskning ur egna fickor.

Det gäller i allra högsta grad de tre områden som jag nyss nämnde, nämligen informationsteknologi, ny materialteknik och ny tillverkningsteknik. Att man inom dessa områden satsar statliga pengar tyder bara på att man vill delta i en kapprustning på högteknologiområdet i konkurrens med USA och Japan, jag tänker då på EG där Sverige vill vara med. Miljöpartiet betraktar denna kapprustning inte bara som onödig utan också som skadlig, dels därför att utvecklingen inom dessa områden ändå går svindlande fort, dels därför att en alltför snabb utveckling på dessa områden skapar stora omställningsproblem, exempelvis på arbetsmarknaden men också i samhället i stort.

Det betyder inte att vi anser att denna utveckling skall avbrytas. Men att satsa skattebetalarnas pengar på att det som ändå går väldigt fort skall gå ännu fortare kan vi inte se något starkt motiv till. Däremot skulle vi gärna se

att man inom EG satsade stora pengar på de områden i industrin som i stor utsträckning försummas, exempelvis förnybara energikällor, energihushållande teknik, återvinningsteknik, alternativt jordbruk och småskalig produktion. Här satsas det inga miljarder av skattebetalarnas pengar. Vi vill alltså att det skall ske en överflyttning i stor skala från de hårda teknologierna till de mjuka. Det borde vara en uppgift för regeringen att främja en sådan utveckling.

På en punkt har vi tillstyrkt regeringens förslag. Det gäller satsningen på EG:s referensbyrå, BCR, som skall harmonisera mätmetoder mellan EG:s länder. Vi kan inte vänta oss att industrierna av sig själva satsar på den typen av verksamhet. Därför tror vi att det kan vara av direkt intresse för Sverige att delta i detta.

Sedan till frågan om ASSI och domänverket. Miljöpartiet har inte kunnat stödja regeringens förslag att göra domänverket till delägare i ASSI. Vad vi har att säga i detta konkreta fall stämmer helt överens med vad vi sade i debatten om statliga företag den 1 juni. Jag skall inte mer än punktvis upprepa våra ställningstaganden:

1. De statliga verken skall arbeta som verk med en samhällsekonomisk målsättning i första hand. De skall inte som kaniner yngla av sig med dotterbolag och dotterdotterbolag.
2. Det saknas en klar ideologisk motivering till att staten skall driva industriella aktiebolag i konkurrens med det privata näringslivet. Så länge socialdemokratin inte presterar en genomtänkt policy, får man finna sig i att utsättas för kritik.
3. Domänverket som skogsägare har hittills i mycket stor utsträckning agerat på exakt samma sätt som de stora skogsbolagen. Miljöpartiet menar att detta delvis visar nackdelen med den ideologi som hittills alltmer tagit överhanden i de statliga verken, där kortsiktig lönsamhet tycks ha blivit den enda ledstjärnan. Men det visar också storskalighetens nackdelar. Därför vill miljöpartiet att domänverket anstränger sig för att skapa och stycka av självständiga brukningsenheter, gårdar som kan säljas till människor som vill bebo och bruka dessa gårdar. Bo- och brukarplikt är vårt motto. All erfarenhet visar att ett sådant brukningssätt är varsamt med miljö och naturresurser.

Slutligen när det gäller Tele-X stöder vi vpk:s motion om att regeringen för riksdagen måste redovisa hela läget för Tele-X. Projektet har kostat 1,2 miljarder kronor. När det är färdigt hoppar de övriga nordiska medintressenterna av, och svenska staten står med en satellit som man uppenbarligen inte riktigt vet hur man skall bruka, vad man skall göra av eller med den. Detta luktar misslyckande och skandal. Jag förstår regeringens tystlåtenhet, men jag kan inte acceptera den. Korten på bordet – tack!

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 4, 7, 8, 11, 13 och 16.

Slutligen ett tack till Paul Lestander. Han, liksom jag, representerar ett litet parti. Det har känts som ett stöd för mig när jag kom in i utskottet att ha Paul Lestander vid min sida. Ibland har vi haft helt olika åsikter, ibland har det stämt ganska bra, t.ex. på energiområdet. Jag tror också att vi har en

gemensam känsla för att det är de svaga i samhället som vi vill stödja.

Paul Lestander har tillfört kammaren en ideologisk vinkling som kanske kan vara intressant och nyttig när vi alltför ofta förfaller till detaljresonemang – inte att jag på något sätt ansluter mig till Paul Lestanders ideologi, men jag tycker att det är riktigt att den har fått komma till uttryck i denna kammare. Tack för gott samarbete! Detta tack riktar jag givetvis även till övriga medlemmar av näringsutskottet. Det har varit nyttigt för mig att få lära mig hur den statliga förvaltningen fungerar på detta område. Tack!

**Anf. 14 PER WESTERBERG (m) replik:**

Herr talman! Vi moderater står självfallet fast vid vad vi har sagt bör finnas i en kompletteringsproposition. Men när väl förslagen sakbehandlas i utskottet underlåter vi inte att ta ställning till dem. Så har vi gjort även i detta fall.

**Anf. 15 LARS NORBERG (mp) replik:**

Herr talman! Vi har också uttryckt vår uppfattning i sak när det gäller den föreslagna EMC-anläggningen i Borås. Vi har i vår reservation sagt att vi tror att det är en förnuftig och angelägen satsning, men vi har inte kunnat inse att det skulle vara så brådskande att ta ställning till denna fråga att det inte kunde anstå till normalt tillfälle för behandling, dvs. i nästa års budgetproposition.

**Anf. 16 PER WESTERBERG (m) replik:**

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Men när väl frågan bereds i utskottet tycker vi inte att det finns anledning att skjuta på den.

**Anf. 17 LARS DE GEER (fp):**

Herr talman! Från icke-socialistiskt håll har vi länge hävdat att statliga företag som arbetar på den konkurrensutsatta marknaden bör försälgas till andra ägare. För en vecka sedan fick vi här stöd från ett oväntat håll. En utredare avlämnade sitt utredningsuppdrag beträffande de statliga företagens framtid och föreslog precis vad vi i åratal har hävdat, nämligen att statliga företag som arbetar inom den konkurrensutsatta sektorn bör försälgas till privata ägare. Likviden – som utredaren ansåg totalt borde hamna någonstans mellan 40 och 50 miljarder – borde användas till att minska statsskulden och därmed minska statens ränteutgifter. Det originella med utredningen, som visar på en stor integritet och självständighet hos utredaren, är att denna har sina rötter och sin bakgrund i LO och därför kunde förväntas dra helt andra slutsatser än vad han gjorde.

ASSI som företag har inte kunnat hänga med i den mycket starka vinstutveckling som övriga svenska skogsindustriföretag har haft under senare år. För att göra företaget attraktivt nog för en utförsäljning, vilken folkpartiet liksom de övriga borgerliga partierna anser skall äga rum, tycker vi att en lämplig areal skog från domänverket bör tillföras ASSI, så att företaget blir mera likställt med andra svenska skogsföretag på börsen. Vid denna skogstilldelning bör dock iakttas att de i Norrlands inland verksamma sågverken, som är mycket värdefulla för sysselsättningen där, får sin råvaruförsörjning tryggad även i fortsättningen.

Till föregående talare vill jag beträffande anslag till EMC och internationellt samarbete i fråga om provning säga att jag visserligen i princip håller med om att det borde ha varit med i budgetpropositionen i januari, eller att man skulle ha kunnat vänta. Men när det i alla fall blev upptaget i kompletteringspropositionen måste vi slå vakt om att Sverige hänger med i den internationella forskningen så att vi inte blir lämnade utanför. Därför tillstyrker vi regeringens förslag i denna fråga.

Beträffande Tele-X vill jag återge en gammal historia som handlar om Christofer Columbus. När han förberedde sin resa visste han inte vad han skulle använda fartyget till. När han seglade över Atlanten visste han inte vart han var på väg. När han hade kommit fram visste han inte var han var. Det enda han hela tiden var absolut bergsäker på var att han inte betalade kostnaderna för projektet. Tyvärr är det så att det enda vi kan vara bergsäkra på i fråga om Tele-X är att svenska staten får betala alla kostnader. För att i någon mån reparera detta tror vi att det bästa vore att sälja ut Tele-X eller delar av den till privata intressenter – det behöver inte bara vara svenskar. En sådan utförsäljning kan dels göra att staten får tillbaka en del av de ganska stora medel som har satsats i projektet, dels bidra till ett varierat kultur- och medieutbud i Sverige. Därför anser vi att Tele-X bör säljas ut.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1, 5, 6, 8 och 15.

**Anf. 18 LARS NORBERG (mp) replik:**

Herr talman! Vi i miljöpartiet har inte samtyckt till det borgerliga förslaget att sälja ut Tele-X, bl.a. av det skäl som Lars De Geer anförde, nämligen att den kan komma att användas till ett rikt och varierat utbud av det slag som vi menar kan vara en kulturell olycka för Sverige.

**Anf. 19 RUNE JONSSON (s):**

Herr talman! Näringsutskottets betänkande 36, som vi nu behandlar, gäller två ärenden med förslag om slutlig reglering av statsbudgeten för innevarande budgetår. Det gäller forsknings- och utvecklingssamarbet med EG samt en nyinvestering i en storskalig EMC-anläggning.

Dessutom bereds riksdagen tillfälle att ta del av ändrade riktlinjer för Tele-X-projektet och en planerad samordning mellan domänverket och ASSI.

För att börja med det sistnämnda är ASSI i behov av ett kapitaltillskott om 1 miljard kronor. I första hand skall man investera i fabriker i Karlsborg.

Det totala investeringsprogrammet för ASSI drar en kostnad av ca 5 miljarder kronor. Investeringarna skall göras i anläggningar som man redan har. För att möjliggöra investeringarna kommer domänverket att gå in som ägare i ASSI till en kostnad av 650 milj. kr., och man får då 25 % ägarandel.

Härigenom får domänverket en nödvändig knytning till pappers- och massaindustrin. Man får då – på samma sätt som privata skogsbolag – del av förädlingsvärdet också inom denna del av skogsindustrin. Till hösten återkommer regeringen till riksdagen med förslag om en nyemission om 350 milj. kr. till de båda ägarerna.

ASSI importerar för närvarande ca 1 miljon kubikmeter vedråvara årligen. Det motsvarar över 40 % av bolagets förbrukning.

Genom den närmare knytningen till domänverket kan bolaget räkna med en långsiktigt bättre tillförsel av råvara.

Men man skall för den skull inte tro att ASSI:s behov av import kommer att försvinna. I debatten har det framkommit farhågor för att råvaruförsörjningen för de små inlandssågverken skulle äventyras. Detta tas också upp i reservationerna 8 och 9.

Utskottsmajoriteten utgår från att samordningen inte kommer att äventyra virkesleveranserna till de här sågverken och ställer krav inte bara på domänverket utan också på andra i skogsnäringen när det gäller ansträngningarna att upprätthålla balansen på virkesmarknaden men också för att det inte skall bli en okontrollerad utslagning av de mindre massaenheterna längs Norrlandskusten. Vi vet att vedmängden i området på längre sikt kommer att öka ordentligt.

I några reservationer tar man upp frågan om en privatisering av domänverket och ASSI. Det är en årligen återkommande fråga. Men den frågan behandlades så sent som i torsdags i samband med debatten om statliga företag. Jag hänvisar därför till den debatten och yrkar avslag på reservationerna i detta avseende.

Jag vill i det här sammanhanget konstatera att centerpartiet, trots att man vill privatisera, accepterar samordningen mellan domänverket och ASSI för att ge möjligheter till täckning av ASSI:s kapitalbehov.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på denna punkt och avslag på reservationerna 1–11.

Så till förslaget om 15 milj. kr. till ett europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete. Det här är viktigt ur svensk synpunkt. Det ger svenska företag och institutioner möjligheter att medverka i ett gemensamt program med EG, vilket är nödvändigt om vi också i fortsättningen skall vara i täten i fråga om forsknings- och utvecklingssamarbete. Sverige samarbetar inom forsknings- och utvecklingsområdet också med länder utanför EG.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på denna punkt och avslag på reservationerna 12 och 13.

Förslaget om pengar till en storskalig s.k. EMC-anläggning anknyter till vad jag nyss sade. Skall vi hänga med i utvecklingen, fordras det att vi har resurser. Provningsanstalten har möjligheter när det gäller småskalig EMC-provning. Vad som nu behövs är att man kan mäta elektromagnetiskt i större konstruktioner och hela system.

Mot bakgrund av den långa projekterings- och byggtiden, cirka två och ett halvt år, är det nödvändigt att finansieringen klaras redan nu. Inom EG håller man på att utarbeta direktiv avseende EMC, vilka väntas bli fastställda inom kort.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på denna punkt och avslag på reservation 14.

Till sist, herr talman, till frågan om användningen av Tele-X-satelliten. Med det nya avtal som träffas till våren kommer Sverige att vara ensam ägare.

Tele-X-projektet kommer härigenom att få bättre förutsättningar när det gäller en vettig användning.

Svenska rymdaktiebolaget kommer att få svara för driften och marknadsföringen av data- och videotjänster.

Redan nu finns det ett flertal intressenter som vill utnyttja satelliten för slutna TV-sändningar bl.a. i utbildningssyfte. Regeringen återkommer i höst för att lämna besked om de publika TV-sändningarna.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på reservationerna.

Eftersom det är sista debatten med Paul Lestander vill jag tacka för den tid som vi fått ha dig som riksdagskollega, och speciellt för tiden i utskottet. Det har varit en tid med glatt tagande och givande samt ett glatt och gott kamratskap. Tack skall du ha, Paul Lestander!

**Anf. 20 PER WESTERBERG (m):**

Herr talman! Regeringens lösning när det gäller samordningen mellan domänverket och ASSI är mycket anmärkningsvärd, och inte fick vi något klarläggande i och med Rune Jonssons anförande.

Det kommer alltså att handla om en och samma juridisk person som dels skall ha en viss myndighetsutövning, dels skall förvalta statens nationalparker, dels skall tillvarata betydande nationella miljöintressen. På samma gång skall man alltså agera som kommersiell skogsägare, som kommersiell sågverksägare och som storägare inom massa- och pappersindustrin. Dessa intressen strider mot varandra. Det vore i stället angeläget att åstadkomma en klar och entydig uppdelning av resp. funktion. De som använder en funktion, typ domänverket, för myndighetsutövning och för att förvalta nationalparker skall inte behöva hamna i en intressekonflikt. Det rör sig ju om en mycket stark kommersiell verksamhet i såväl skogsnäringen som inom sågverks- och massaindustrin.

Jag har väldigt svårt att förstå denna samordning. Det vore väl naturligare att försöka få en kommersiell prövning av ASSI:s investeringsbehov, av om det här ger en vettig avkastning och av om marknaden är beredd att acceptera den avkastning som investeringen ger när det gäller att tillskjuta kapital.

**Anf. 21 RUNE JONSSON (s):**

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande, Per Westerberg, hänvisar jag till torsdagens debatt.

**Anf. 22 PER WESTERBERG (m):**

Herr talman! Jag hade inte väntat mig särskilt mycket mera, även om den här debatten principiellt går betydligt längre i och med att det handlar om en sammanblandning av funktioner inom domänverket framöver. Torsdagens debatt gällde mera privatiseringen av statliga företag. Man kom då inte särskilt mycket in på just denna del.

Jag förstår att det med tanke på tidsbristen här i kammaren inte kommer att bli så mycket mera av meningsutbyte.

Jag vill dock ta tillfället i akt och tacka med- och motdebattörer för det gångna året – i synnerhet min alldeles speciella trätobroder Paul Lestander.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande 21.)

Kammaren övergick till att debattera näringsutskottets betänkande 37 om allmänna pensionsfonden.

**Anf. 23 KARIN FALKMER (m):**

Herr talman! I detta betänkande aktualiseras en företeelse som många gånger omsorgsfullt har debatterats i denna kammare. Bakom den harmlösa benämningen allmänna pensionsfonden döljer sig tio olika fondstyrelser som ägnar sig åt kollektiv ägarkoncentration. AP-fonden representerar själva sinnebilden för socialdemokraternas målmedvetna strävan att öka det offentliga ägandet i näringslivet. Fjärde fondstyrelsen är i dag en av de största ägarna på den svenska aktiemarknaden. Femte fondstyrelsen, det senaste tillskottet till fondsocialismen, bör avskaffas innan den hinner komma i gång med sina aktieuppköp.

När det gäller pensionssystemets trygghet behövs det inte fonder, utan vad som behövs är en god ekonomisk tillväxt.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Löntagarfonderna, som baxades fram trots massivt folkligt motstånd, är inte ens populära bland de fackliga förtroendemännen. De oönskade löntagarfonderna måste avskaffas. Därmed yrkar jag bifall till reservation 2.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

**Anf. 24 PER-OLA ERIKSSON (c):**

Fru talman! För tids vinnande ber jag att få instämma i Karin Falkmers synpunkter, och jag hänvisar till de reservationer som centerpartiet har avgivit gemensamt med folkpartiet och moderata samlingspartiet.

**Anf. 25 PAUL LESTANDER (vpk):**

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till reservation 3 till detta betänkande.

Vi i vpk har inte motsatt oss idén om fonder, men vi anser att löntagarfondernas användning av sitt kapital borde varit mer produktionsinriktat och mer ägnat att bygga upp regionala företag, samhällsägda företag och arbetstagarägda företag. Ur den synpunkten ser vi i vpk rent principiellt inte något hinder för att genomföra det utskottsmajoriteten nu vill, nämligen att förslagen i utskottets betänkande om den allmänna pensionsfonden nu antas. Vpk har i tre motioner under den allmänna motionstiden utvecklat vår syn på hur man borde använda de regionala löntagarfonderna, och jag har redan yrkat bifall till vår reservation till detta betänkande.

Jag vill till sist tacka riksdagens alla tjänstemän och befattningshavare på olika nivåer för den här tiden. Jag vill också tacka kammarens ledamöter och de som sitter i mitt eget utskott, näringsutskottet, och naturligtvis de människor som jag på olika sätt har mött i olika debatter. Jag tänker speciellt på Per Westerberg som varit en mycket stram, hård och framgångsrik företrädare för det svenska kapitalets ideologi. Den ideologin omfattar inte jag, men debatterna om den har varit särskilt intressanta, och naturligtvis bör jag i detta sammanhang också vända mig till Hadar Cars. Jag vill också vända mig till talmännen. Ni sköter ert arbete på ett mycket bra sätt. Jag vill rikta ett allmänt tack till er, och också till mina bankgrannar på Norrbottensbanken. Tack skall ni ha!



**Anf. 26 LARS DE GEER (fp):**

Fru talman! För ett år sedan debatterade vi här i kammaren inrättandet av en femte AP-fond. Vi i folkpartiet hävdade då – bl.a. genom att citera Olof Palmes yttrande om löntagarfonderna, "detta är steget" – att den femte AP-fonden inte skulle införas, och att ett införande var ett brott mot ett gammalt löfte. Det är därför logiskt att vi nu yrkar att fonden avskaffas. Men jag håller med utskottet om att den aktuella motionen utgår från ett provinsargument som kanske inte är relevant. Det argument som jag tycker är relevant är att fonden ännu inte har börjat sin verksamhet. Om man avskaffar den nu är det inga som helst problem att göra det, men senare kan det bli mycket större problem. Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2 till betänkandet.

Jag vill till Paul Lestander – som nu, om han inte begär replik, har hållit sitt absolut sista tal i denna kammare – på folkpartikamraternas i näringsutskottet vägnar framföra ett tack för trevligt samarbete under gångna år. Hans åsikter delar vi inte, men vi har uppskattat hans av kunnighet och humor präglade inlägg som varit något av färgklickar i utskottets debatter. Vi från folkpartigruppen tillönskar även övriga medlemmar av näringsutskottet en trevlig sommar.

**Anf. 27 ARNE GADD (s):**

Fru talman! En av de svåraste saker man kan göra är att förnya sig, och de inlägg om de statliga fonderna som vi här har njutit av illustrerar detta. Med risk, fru talman, att bli misstänkt för att lägga mig i talmännens uppgift vill jag citera min favoritcenterpartist Axel Christianssons bevingade ord: Hit har vi kommit för att votera, inte för att diskutera. Med detta, och med hänvisning till debattens sena timma, yrkar jag bifall till näringsutskottets betänkande.

**Anf. 28 LARS NORBERG (mp):**

Fru talman! Jag kan inte instämma i Arne Gadds uttalande. Jag hänvisar snarare till talmannens anförande på nationaldagen och vad han där sade beträffande vår uppgift här i riksdagen.

Jag har begärt ordet för att yrka bifall till reservation nr 4, som handlar om löntagarfondernas placering. Det torde vara välbekant att miljöpartiet de gröna vill att löntagarfonderna skall avskaffas, men att pengarna inte skall pytsas ut godtyckligt över svenska folket eller efter vissa något egendomliga regler. De skall användas till produktiv verksamhet och inrättande av s.k. närfonder. Detta yrkande har tidigare behandlats och dess värre avslagits av kammaren. Kammaren kan i dag genom bifall till vår motion reparera den olyckan.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande 21.)

Kammaren övergick till att debattera trafikutskottets betänkande 24 om tilläggsanslag till transportforskningsberedningen.

*Tilläggsanslag till  
transportforsknings-  
beredningen*

**Anf. 29 VIOLA CLAESSON (vpk):**

Fru talman! Har regeringen redan placerat Sverige på EG-kartan, eller har EG-kommissionen som överstatlig byråkrati fixat detta på egen hand? I går fick vi genom radionyheterna och Dagens Industri veta att EG-kommissionen i Bryssel tagit steget rakt in i den svenska trafikpolitiken. Ur EG:s kassakista kommer 240 milj. kr. att betalas ut till broar och motorvägar som herr Gyllenhammar och ScanLink-konsortiet beställt av de nordiska regeringarna. Jag måste fråga riksdagens socialdemokratiska ledamöter om någon av er fått information om att detta var på gång. Har regeringen överlåtit åt EG-kommissionen att avgöra våra trafikpolitiska prioriteringar?

I går uppmanade Kjell-Olof Feldt riksdagsledamöterna att utveckla tänkandet. Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till finansministerns förslag, och jag hoppas att det också skall kunna omfatta Sveriges regeringsledamöter.

Riksdagen fattade beslut om anslag till vägar och järnvägar den 2 maj. Så sent som i tisdags, den 6 juni, diskuterades våra relationer med EG. I det beslut som fattades sägs det att det nu pågående samarbetet är av mellanstatlig karaktär. Någon överstatlig beslutanderätt är det således inte fråga om.

Fru talman! Efter en mycket stark miljöopinions protester mot ScanLink-projektet tvingades regeringen att utåt deklarerat att den säger nej till projektet. Regeringen valde att i stället satsa på bit-för-bit-strategin. Hur kan EG-kommissionen över huvudet på Sveriges parlament och den starka opinionen tillåtas gå in och ta över återstoden av byggnationen? Vpk kräver att regeringen förklarar sig i denna fråga. Vilka besked har socialdemokratiska ledamöter och Ove Karlsson att ge här i kammaren?

Skall EG-kommissionen, ScanLink-konsortiet och västeuropeiska bolag i Round table-gruppen som Fiat, Bosch, Nokia, Olivetti, Pilkington, Thyssen och Volvo bestämma Sveriges trafikpolitik och transportforskning?

Egentligen är det dessa frågor som behandlas i trafikutskottets betänkande 24. När riksdagens majoritet om en stund godkänner ett extra anslag till transportforskningsberedningen – jag antar att så blir fallet – för dess inblandning i EG-programmet DRIVE, så betyder det också ett principiellt godkännande av bil- och elektronikindustrins kusliga och miljöfientliga vägprojekt. DRIVE är en superkapitalistisk gökunge som kommer att svälja Prometheus-projektet och svälta ut delar av det samhällsägda järnvägsnätet i Västeuropa.

Trafikutskottets majoritet har haft tre år på sig att granska och ifrågasätta Prometheus-projektet. Men fortfarande tror ledamöterna att det handlar om trafiksäkerhet och bättre miljö. Nu har utskottet samma bekväma kolarstro på EG:s DRIVE-program. Kan någon av er förklara hur detta skall bli möjligt med en ytterligare vägtrafikökning på 50 %?

Jag har granskat allt material som berör regeringens IT4-satsningar – informationsteknologiprojektet – Prometheus och DRIVE – som hittills varit möjligt att få fram; det har hunnit bli en hel del. Jag har talat med inblandade personer och läst deras visioner, rapporter och olika PM. Jag har

besökt vägverket och fått mycket värdefull information. Så sent som i går tog jag en förnyad kontakt med en av de inblandade forskarna där.

Fru talman! Det finns ingenting som gör förväntningarna på Prometheus och DRIVE trovärdiga. Denna typ av transportforskning syftar över huvud taget inte till minskade bilavgaser och färre trafikoffor. Men om någon av er har skaffat kunskap som visar att min och vpk:s analys och uppfattning om Prometheus och DRIVE är fel, ber jag att ni talar om det. Upp till bevis i stället för att varje gång hålla er undan i debatten! Jag kortar ner mitt anförande så att det skall bli en och annan minut över till den som vill upp till bevis.

Vad menar projektmakarna med "den intelligenta vägen" och "intelligenta fordon", dvs. det som Prometheus och DRIVE handlar om? Jo, det är ett system som med hjälp av ny teknik kan svälja en enorm ökning av biltrafiken. Eftersom det är omöjligt att asfaltera varje kvadratmeter av de överhettade regionernas arealer, menar de att trafiken på vägarna måste pressas samman. Bilarna skall kunna köras så tätt inpå varandra att de bildar konvojer eller "vägtåg".

Kommunikationsdepartementet, som ogenerat lånar uttryck från EG:s nya transportideologer, kallar detta för "bilismens andra utvecklingsfas". Regeringen räknar kallt med att ökad bilproduktion och ännu mer vägtrafik skall öka den ekonomiska tillväxten på samma sätt som under 50- och 60-talen. I de här sammanhangen glömmer finansministern gärna att tala om "överhettning", hur nu det kan komma sig.

En trafiktillväxt på 50–60 % är säker som amen i kyrkan. Öresundsbron i sig själv tror vi kommer att generera en trafikökning på 10–15 % i Malmöregionen, säger Henrik Baasch på ScanLink-konsortiet.

Med samma förstockade betongpolitik som förr räknar därför Kjell-Olof Feldt och hans Volvopräglade medhjälpare med att deras bil- och trafikdrömmar skall bära frukt. Om de får igenom sina planer på DRIVE och Prometheus, tvingas våra barn och barnbarn leva i ett satellitövervakat och datastyrt bilsamhälle. Förmodligen blir det också aktuellt med en gasmask i dopgåva till alla nya medborgare.

För två dagar sedan tog riksdagen en rad beslut om EG. Majoritetens vägran att diskutera EG-integrationens politiska karaktär demonstrerades mycket tydligt. Regeringen vill överlåta alla känsliga EG-frågor på icke folkvalda organ. Utrikesutskottet gick på samma linje genom att vägra analysera försvarsdepartementets forskningsallians med EG. Trafikutskottet följer ett visst logiskt mönster. Det gäller att inte rota i alltför känsliga problem – det skulle ju kunna bli obehagligt för ledamöterna att höra sanningen.

I dag, när även ni bevittnat hur EG-kommissionen använder sin övernationella makt gentemot Sverige på trafikområdet, finns det kanske anledning att tänka om.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till vpk-reservationerna 1, 2 och 4, som innebär att allt statligt engagemang i Prometheus-projektet och EG:s DRIVE-program skall avbrytas.

Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989

*Tilläggsanslag till  
transportforsknings-  
beredningen*

**Anf. 30 ROY OTTOSSON (mp):**

Fru talman! Miljöpartiet de gröna är ett framtidsparti, ett parti för vilket framtidsfrågorna spelar en dominerande och avgörande roll. Miljöpartiet de gröna är också en del av den europeiska och i ökad utsträckning globala gröna rörelsen.

För oss är forskning och utveckling honnörsord, och i vår praktiska politik här i riksdagen arbetar vi också för ökade anslag till forskning och utveckling. Vi kräver även ökat internationellt samarbete, inte minst inom Europa. Vi vill förbättra människors möjligheter att fritt resa mellan olika länder, fritt studera i olika länder och även fritt arbeta i olika länder. Vi tror att dessa friheter skapar en sundare samhällsutveckling på många olika sätt. Jag skall inte nu fördjupa mig i dessa övergripande frågor. Men jag vill ändå bestämt bestrida den felaktiga bild av oss – som inskränkta isolationister – som våra politiska motståndare, främst ute på högerkanten, försöker skapa.

Det nu aktuella betänkandet handlar alltså om forskning och utveckling i samarbete med EG, närmare bestämt DRIVE-projektet. Svenska forskare har sökt och beviljats deltagande i DRIVE-projektet, och det kommer att kosta transportforskningsberedningen ungefär 3 milj. kr. I regeringens proposition har det föreslagits att transportforskningsberedningen skall få 1,5 milj. kr. utöver vad den tidigare fått på grund av detta. De svenska forskarna har alltså lyckats bättre än väntat när det gäller att få delta i det här projektet. Det betyder att dessa 1,5 miljoner i praktiken kommer att hamna på andra projekt inom transportforskningen i Sverige – eftersom man redan har förbundit sig att betala de 3 miljonerna. Därför går vi inte emot det här förslaget. Vi anser att transportforskningen skall stimuleras.

Samtidigt noterar jag att regeringen och utskottsmajoriteten anför att motivet för DRIVE är att det skall öka trafiksäkerheten och minska miljöproblemen. Det tog vi fasta på i vår partimotion med anledning av propositionen. Vi krävde att man skall knyta dessa pengar till direkta krav – att de verkligen skall gå till förbättrad trafiksäkerhet och minskade miljöproblem, och att man inte skall kunna utesluta att projektet kan leda till mindre biltrafik i Europa. Den teknik och forskning som man nu har kan naturligtvis mycket väl användas till att minska trafikarbetet, minska miljöbelastningen, minska resursslöseriet osv.

Märkligt nog har inte utskottsmajoriteten velat gå med på detta. Det kan möjligen bero på att man är rädd för att ställa krav på EG – det märkte vi ju också i EG-debatten i förrgår. Därför har vi till betänkandet fogat en rätt fylig reservation, där vi ställer det direkta kravet att om vi skall delta i det här projektet, så skall det verkligen vara för att förbättra miljön och förbättra trafiksäkerheten. Och självfallet ingår minskning av biltrafiken som en viktig del i detta.

Vi har också vid utskottsbehandlingen krävt en offentlig utfrågning kring hela det här paketet som avser trafikforskningssamarbetet med EG, vad gäller både Prometheus, DRIVE och IT4. Anledningen är ju att uppfattningarna går starkt isär beroende på vilka källor man kontaktar. Vi har tidigare här hört Viola Claesson föra fram *en* uppfattning – att det här projektet egentligen bara är till för att öka motorvägsbyggandet i Europa. Och ScanLink är ju tyvärr ett exempel på det; man pumpar in pengar för att få till

stånd en Öresundsbro och en motorväg längs västkusten, från EG. Om de här projekten har denna inriktning, vilket alltså inte har redovisats i offentliga handlingar – i varje fall inte i sådana som jag har kunnat ta del av – och som bestrids av utskottsmajoriteten, bör vi naturligtvis stoppa samarbetet, eftersom det i så fall är ett destruktivt samarbete för vårt samhälle och för Europa. Det är självklart att om biltrafiken ökar, så ökar skadorna på miljön. Ökad biltrafik leder till fler dödade och skadade i trafiken, och resursslöseriet tilltar.

Dess värre har inte utskottsmajoriteten gått med på kravet att få till stånd en utfrågning innan vi gick till beslut. Man har däremot lovat att ta upp frågan igen i höst. Vi hoppas att vi kan få en bra offentlig utfrågning, så att svenska folket och inte minst vi själva här i riksdagen kan få en klar bild av vad som egentligen försiggår i de här projekten.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

**Anf. 31 OVE KARLSSON (s):**

Fru talman! I det här betänkandet behandlar vi ett tilläggsanslag på 1,5 milj. kr. till transportforskningsberedningen för stöd till forskningsarbete med EG inom programmet DRIVE.

Detta anslag är ett led i arbetet att förbättra trafiksäkerheten. I 1988 års trafikpolitiska beslut framhöll riksdagen det angelägna i att utnyttja modern teknik för att öka trafiksäkerheten. Den uppfattningen anser jag fortfarande gäller. Jag tycker att vi alla borde vara angelägna att skaffa oss all den kunskap som vi har möjligheter att få för att minska trafikolyckorna.

Den andra frågan, som i det här fallet är viktig att ägna forskningsintresse, rör miljön. Förbättrad kapacitet och effektivitet i vägsystemet kan bidra till att minska de negativa miljöeffekterna. Detta forskningsarbete bör vara ett led i arbetet mot kväveoxidutsläppen.

Det är viktigt att Sverige på allt sätt deltar i forskningsarbetet för bättre miljö och ökad trafiksäkerhet. Det förvånar mig att vpk motsätter sig satsningar som skall bidra till att förbättra miljön och trafiksäkerheten.

Jag vill på detta kortfattade sätt yrka avslag på de fyra reservationer som är fogade till utskottsbetänkandet och bifall till utskottets hemställan till alla delar.

**Anf. 32 VIOLA CLAESSION (vpk):**

Fru talman! Det anmärks i bänkarna att man skulle kunna gå upp i talarstolen och mangla sönder argumenten, men man vill inte förlänga debatten den sista timmen. Jag tycker att det är väldigt synd, för jag har länge väntat på att någon åtminstone skulle försöka mangla sönder mina och vpk:s argument som handlar om Prometheus och DRIVE. Eftersom dessa ledamöter inte går upp i talarstolen tänker jag inte nämna namnen på dem.

Ove Karlsson visar väl litet av en papegojas envishet, när han inte ger minsta respons eller gör det minsta lilla försök att svara på de frågor som jag ställer. Det är rätt meningslöst att gräva och rota i handlingar, läsa alla PM och studera det förspel som fanns innan vi fick reda på att det över huvud taget fanns den här typen av forskning, om ledamöterna knappast ens läser de officiella handlingar som skickas till oss.

Det här, Roy Ottosson, handlar om ett destruktivt samarbete. Jag tycker att Ove Karlsson borde börja tänka på att det skulle kunna vara på det sättet. Det sägs i skrifterna, om Ove Karlsson läser innantill, att denna forskning skall leda till en förbättrad kapacitet. Det var precis det som jag försökte förklara, men man kan använda litet olika beteckningar för det. Man räknar alltså med, om dessa vägsystem blir genomförda sedan forskningen är klar, att kapaciteten skall öka med 30 %, dvs. att fler bilar skall få plats på vägen. Det motsvarar den förväntade ökningen på 50 % i vägtrafiken. Det är på det sättet.

Forskningen tog fart för ungefär tio år sedan i ett läge då bilindustrin och dess världsspännande kris skakade inte bara industrierna själva utan också producentländerna, som t.ex. Sverige. Bilkoncernerna letade av förklarliga skäl efter nischer och marknader. Det är helt klart att också oljebolagen och vägbyggnadsbolagen har haft samma mål och har funnits med som inblandade parter i detta forskningsarbete.

Det förekommer en mansperson i dessa sammanhang som tyvärr inte har nämnts i de skrifter som finns på ledamöternas bord. Han heter – hör och häpna – Ferdinand Panik. Han är en idéspruta som är känd i Västeuropa och som jobbar på Mercedes Benz. Han lär vara pappan till Prometheusprojektet. Men svenska forskare säger precis samma sak, och det lär ha funnits bollar i luften efter inspiration från både Japan och USA om ett Prometheus. Det blev också ett projekt.

Men försök inte inbilla oss att Mercedes Benz, Fiats och Volvos största bekymmer är att 55 000 människor dödas och nära 2 miljoner människor skadas varje år i EG-ländernas vägtrafik. De här företagens drivkraft är att kunna bevara och helst öka vinstnivån i de egna bolagen. Det är därför som de söker tekniska lösningar. Ny teknik skulle vara något alldeles fantastiskt för att arbeta i en helt annan, icke destruktiv, riktning – för forskningsprojekt som skulle kunna ge oss fler miljövänliga transporter och ett sammanbundet alleuropeiskt järnvägsnät. Då skulle vi inte behöva sväva på målet, Ove Karlsson.

Till sist: Det vore bra att få något enda ord på vägen, när vi går till sommaruppehållet, om regeringen verkligen har accepterat och om Ove Karlsson accepterar att EG-kommissionen går rakt in i den svenska trafikpolitiken, i det här fallet med inte mindre än över 400 miljoner svenska kronor.

**Anf. 33 ROY OTTOSSON (mp):**

Fru talman! Ove Karlsson anför på nytt trafiksäkerhetsargumentet men utan att på något sätt bemöta den kritik som framförts här från talarstolen. Inte heller har han förklarat varför utskottsmajoriteten inte är beredd att stödja miljöpartiets krav att bidraget skall villkoras, att pengarna skall användas i syfte att öka trafiksäkerheten och minska miljöproblemen. Varför går man inte med på det kravet? Det är inte trovärdigt att bara påstå och sedan inte gå med på krav när de praktiskt ställs. Detta visar att det verkligen behövs ett villkor av det slag som miljöpartiet de gröna för fram i sin reservation 3.

Ove Karlsson har inte heller förklarat varför man inte är beredd att till

trafikutskottet införskaffa en mer djupgående information om dessa projekt innan vi går till beslut. Min uppfattning av trafikutskottets arbete är att man egentligen vet mycket litet om vad projekten rör sig om. Man tror på en allmän formulering om att detta är bra för trafiksäkerheten och miljön. Det blir ju inte en seriös trafikdebatt, om man undviker att gå i svaromål i de sakpolitiska frågorna.

Jag vill uppmana Ove Karlsson att gå in på de här frågorna, så att vi får veta vad som rör sig i socialdemokratins huvuden, när man vägrar att villkora deltagandet i de här projekten med just trafiksäkerhetskrav och miljökrav. Varför vägrar utskottsmajoriteten att ta med möjligheten att minska biltrafiken som ett sätt att öka trafiksäkerheten, trots att trafiksäkerhetsverket i Sverige faktiskt menar att minskad biltrafik är ett av de effektivaste sätten att öka trafiksäkerheten?

**Anf. 34 OVE KARLSSON (s):**

Fru talman! Först vill jag beklaga att det här i kammaren finns ett parti som ställer sig vid sidan om när det gäller transportforskning. Det tråkigaste är, tycker jag, att man inte vill vara med och satsa på forskning för bättre miljö och trafiksäkerhet.

Till Roy Ottosson vill jag bara säga några ord om det krav som framförts i utskottet från miljöpartiet om att bordlägga ärendet. Det kan man inte göra, eftersom beslut om de 1,5 miljonerna måste fattas under det här riksmötet.

**Anf. 35 VIOLA CLAESSION (vpk):**

Fru talman! Jag vill fråga Ove Karlsson om han menar att det enda som förtjänar att kallas för transportforskning är det som bilindustrin anser att man skall forska kring. Jag, och vpk, menar att transportforskning med svenska pengar och på svenskt initiativ bör handla om de mest miljövänliga transporterna; det bör mer handla om satsningar på spårbunden trafik än på bilismen. Om vi skall satsa på vägforskning och bilism skall det handla om att med hjälp av den forskningen minska bilismen. Jag tror att Ove Karlsson också har detta fullständigt klart för sig, så jag tror att det är meningslöst att fortsätta och argumentera.

**Anf. 36 ROY OTTOSSON (mp):**

Fru talman! Jag noterar att Ove Karlsson inte bemötte de frågor jag hade ställt när det gällde att öka trafiksäkerheten genom att minska biltrafiken. Det är ett sätt att bedriva den här forskningen i EG-samarbetet. I stället gick Ove Karlsson in på en formell detalj: De 1,5 miljoner kronorna måste enligt Ove Karlssons uppfattning klubbas nu, och det kan inte vänta.

Jag har svårt att tänka mig att hela budgeten skulle stå och falla med 1,5 milj. kr. Det beslutet hade gott kunnat skjutas upp. Det här är faktiskt en viktig politisk fråga.

Jag kan bara konstatera att socialdemokraterna inte anser att det är viktigt att minska biltrafiken av vare sig trafiksäkerhetsskäl, miljöskäl eller några som helst andra skäl, trots att det är massor av människor som dör och skadas i trafiken. Man tycker i stället att den formella behandlingen av 1,5 milj. kr. är helt avgörande.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.  
(Beslut fattades efter debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande 21.)

Kammaren övergick till att debattera arbetsmarknadsutskottets betänkande 21 om sysselsättningsskapande åtgärder m.m.

#### **Sysselsättningsskapande åtgärder m.m.**

##### **Anf. 37 ANDERS G HÖGMARK (m):**

Fru talman! För tids vinnande kommer jag att avstå från att argumentera i ärendet. Jag ber att helt kort få yrka bifall till de reservationer där företrädare för moderaterna finns antecknade. Samtidigt tar jag tillfället i akt att tillönska mina utskottskamrater, både dem som deltar i debatten och dem som inte gör det, en trevlig och skön sommar.

##### **Anf. 38 GÖRAN ENGSTRÖM (c):**

Fru talman! I AU21 behandlas förslag till sysselsättningsskapande åtgärder – dels strukturstöd för byggarbetsmarknaden, dels ökade insatser för handikappade och dels ökat regionalpolitiskt stöd till Västernorrlands län.

Till betänkandet är fogade några reservationer med centerpartister som undertecknare. Några mycket korta kommentarer till dessa ståndpunkter.

Som utskottet konstaterat i flera betänkanden tidigare i år är sysselsättningsnivån i Sverige generellt sett mycket hög. Det råder brist på arbetskraft. Vissa regioner är klart överhettade. Vi i centern har velat nyttja den situationen för att förstärka regionalpolitiken. På samma sätt måste vi utnyttja läget till att fullt ut förverkliga arbetslinjen även för handikappade.

Av olika orsaker, bl.a. brister i arbetslivet, har vi ett ökat antal förtidspensionerade; sjuktagen ökar kraftigt och därmed utgifterna inom försäkringssystemet. Inom parentes sagt förutser jag en betydligt livligare och mer ingående debatt om den här problematiken till hösten, en debatt där man verkligen försöker väga utgifterna genom transfereringarna mot den direkta verksamheten, t.ex. inom sjukvården. Jag tror att det blir den stora debatten nästa år.

Det finns nu ett stort antal handikappade vid arbetsförmedlingarna. Nya grupper kommer till. Inte minst utvecklingen inom psykiatri och omsorg skapar särskilda problem när det gäller att ge de människor som tidigare tagits om hand inom de delarna av vården adekvat sysselsättning.

Sammantaget krävs det stora insatser för att nå de höga målsättningar vi har. Därför har centern under året fått fram en rad förslag för att höja ambition och effektivitet på detta område. Jag vill här, som i motion Fi87, bara nämna förslaget om ytterligare 5 000 utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet, bekostade av AMS. Vi vill också ha större flexibilitet beträffande reglerna för lönebidragen. Vi ser förslaget i kompletteringspropositionen om en utvidgning till fem län som ett steg i rätt riktning.

Enligt vår mening bör lönebidragen göras mer flexibla och kunna beräknas



utifrån den arbetsinsats som den handikappade kan göra. Detta innebär, tillsammans med vårt förslag om ökade resurser till Samhall i syfte att ge fler arbetshandikappade arbete, förutsättningar att ge ytterligare ca 2 000 handikappade personer en meningsfull sysselsättning.

Vi har mot den bakgrunden bedömt regeringens förslag i kompletteringspropositionen som otillräckliga. Vi föreslår därför att dessa synpunkter ges regeringen till känna. Jag yrkar härmed bifall till reservation nr 4.

Så till regeringens förslag att överföra medel till strukturstöd för byggarbetsmarknaden. Vi yrkar avslag på förslaget om ytterligare medel – det rör sig om 15 milj. kr. Mot bakgrund av den överhettade byggarbetsmarknaden är det enligt vår mening tillräckligt med de medel som tidigare finns anslagna för sysselsättningsskapande åtgärder inom den s.k. Galaxen. Jag yrkar härmed bifall till reservation nr 2.

Regeringens förslag om regionalpolitiska insatser i Västernorrlands län kommer för centerns del att debatteras av Martin Olsson. Jag nöjer mig med att yrka bifall även till reservationerna 8, 9 och 12, som berör den problematiken.

I likhet med Anders G Högmark vill jag tacka mina utskottskamrater för ett trevligt första år i riksdagen och under det här riksmötet.

**Anf. 39 KARL-ERIK PERSSON (vpk):**

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottets betänkande 21 om sysselsättnings-skapande åtgärder m.m. rör bl.a. regionalpolitiska satsningar. Vår syn på regionalpolitiken har vi utvecklat i både motioner och reservationer, och jag tänker inte här fördjupa mig i den. Regionalpolitiska insatser kommer säkert att debatteras både mycket och länge under höstsessionen.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till vpk-reservationen nr 10 till detta betänkande. Jag vill också önska AU:s ledamöter och kansliet en trevlig sommar!

**Anf. 40 BO NILSSON (s):**

Fru talman! Aldrig har så många svenskar haft jobb som just den här våren – 4 450 000 personer i april. Arbetslösheten är också låg, speciellt om man jämför med andra länder. I april månad var arbetslösheten så låg som 1 1/2 %; det innebär drygt 60 000 arbetslösa.

Denna situation har medfört att vi mellan 1983 och 1989 har kunnat halvera insatserna när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom beredskapsarbeten, ungdomslag och inskolningsplatser. Den regionala balansen har också förbättrats i så gott som hela Sverige. Men det finns fortfarande kvar betydande skillnader mellan olika delar av landet. I flera områden av vårt land är bristen på arbetskraft det största problemet.

Dessa goda resultat har kunnat uppnås, inte minst beroende på en framsynt arbetsmarknads- och regionalpolitik mellan 1983 och 1989. I kompletteringspropositionen är det få förslag som gäller åtgärder på arbetsmarknaden – man föreslår endast tre sådana åtgärder. Det beror naturligtvis på den goda situation som vi befinner oss i.

Fru talman! För att också jag skall spara kammarens tid avstår jag från att kommentera reservationerna. I stället yrkar jag bifall till arbetsmarknadsut-

skottets betänkande 21 och avslag på samtliga motioner och reservationer. Dessutom vill jag till sist återgälda artigheten och önska mina utskottskamrater en trevlig sommar.

**Anf. 41 MARTIN OLSSON (c):**

Fru talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande 21 behandlas bl.a. förslag om insatser för Västernorrlands län. Med hänsyn till att vi alla vill att riksmötet skall avslutas så snart som möjligt skall jag begränsa mig, även om frågan är omfattande och har mycket stor betydelse.

Västernorrland är det län som har drabbats hårdast av befolkningsminskningen under 1980-talet. Trots detta och trots ärliga krav från en enig länsstyrelse och bl.a. från oss centerriksdagsledamöter från länet på samlade åtgärder för att bryta den negativa utvecklingen har regeringen fram till denna vår vägrat föreslå åtgärder. Så sent som i december svarade arbetsmarknadsministern här i kammaren att hon inte ansåg några särskilda åtgärder motiverade. I budgetpropositionen nämndes inte några åtgärder för att möta problemen i Västernorrland.

När det nu i kompletteringspropositionen äntligen föreslås vissa insatser, tycker vi att de ändå är för begränsade mot bakgrund av behoven sedan befolkningsminskningen gått så pass långt och dessutom med hänsyn till de prognoser vi har om en fortsatt tillbakagång. Förslaget har kommit för sent och är alltför begränsat.

Från centerns sida föreslår vi därför bl.a. att ytterligare 25 milj. kr. skall anslås för särskilda regionalpolitiska insatser. De skall användas främst i de mest utsatta kommunerna i länet.

Det saknas ett samlat grepp för Västernorrland, och flera riksdagsbeslut i vår innebär tyvärr att insatserna för Västernorrland, liksom för andra skogslän, blir alltför små.

Det gäller t.ex. väganslagen, investeringsramen för banverket och åtgärder för jordbrukets utveckling. Anslagen på dessa områden har inte höjts på det sätt som centern har föreslagit i riksdagen. Dessutom hotas Västernorrland av en del omlokaliseringar. T.ex. övervägs en flyttning av postens paketsortering från Ånge – den mest drabbade kommunen – till annat län. Järnvägstrafiken hotas också av begränsningar.

Om inte försvarsanslagen blir tillräckliga kan totalförsvarets verksamhet i länet komma att begränsas. Det leder till minskad verksamhet och kan leda till minskade beställningar hos industrier inom Örnsköldsviksområdet.

Fru talman! Det behövs högre anslag och samlade åtgärder för Västernorrland. Länets situation måste beaktas vid om- och nylokaliseringar. Det är centerns krav, men det står vi tyvärr ensamma bakom i arbetsmarknadsutskottet.

Jag yrkar bifall till centerns reservationer 8, 9 och 12.

**Anf. 42 ANNA HORN AF RANTZIEN (mp):**

Fru talman! Som den under vårt första år i riksdagen sist anmälde talaren ber jag att från det minsta, yngsta och grönaste partiet få framföra vårt varma tack till våra talmän, till kammarens ledamöter och till alla de oundgängliga

människorna runt omkring genom att yrka bifall till den med centern gemensamma reservationen 2 i betänkande 21.

Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989

*Sysselsättningskapande åtgärder m.m.*

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

Kammren övergick till att fatta beslut i de förevarande ärendena.

### **Utbildningsutskottets betänkande 32**

*Mom. 2 (en ökad grundbemanning i grundskolan)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Lars Leijonborg m.fl. – bifölls med acklamation.

*Mom. 3 (anslagsbeloppet under utbildning för tekniska yrken)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. – bifölls med acklamation.

*Mom. 5 (utbildning på förskollärlinjen)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 3 av Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson, *dels* reservation 4 av Larz Johansson och Marianne Andersson – bifölls med acklamation.

*Mom. 7–10 (anslagsbeloppen under vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m., m.fl. anslag)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Björn Samuelson och Eva Goës – bifölls med acklamation.

*Mom. 12 (forskningssamarbetet med EG m.m.)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Björn Samuelson och Eva Goës – bifölls med acklamation.

*Mom. 13 (utbytes- och stipendieverksamheten m.m.)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. – bifölls med acklamation.

*Övriga moment*

Utskottets hemställan bifölls.

### **Socialutskottets betänkande 28**

Utskottets hemställan bifölls.

### **Näringsutskottets betänkande 36**

*Mom. 1 (statligt företagande och samordningen mellan domänverket och ASSI)*

Först biträdades reservation 4 av Lars Norberg med 21 röster mot 18 för utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 3 av Paul Lestander anförda motiveringen. 270 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 2 av Per-Ola Eriksson och Kjell Ericsson anförda motiveringen

med 38 röster mot 18 för reservation 4 av Lars Norberg. 254 ledamöter avstod från att rösta.

Därpå biträdades reservation 1 av Per Westerberg m.fl. med 94 röster mot 38 för utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 2 av Per-Ola Eriksson och Kjell Ericsson anförda motiveringen. 178 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering med 160 röster mot 95 för reservation 1 av Per Westerberg m.fl. 55 ledamöter avstod från att rösta.

*Mom. 2 (överföring av skogsmark från domänverket till ASSI)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Per Westerberg m.fl. – bifölls med acklamation.

*Mom. 3 (utvärdering av domänverkets framtida roll och organisation)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 6 av Per Westerberg m.fl., *dels* reservation 7 av Lars Norberg – bifölls med acklamation.

*Mom. 4 (virkesleveranser till mindre sågverk i Norrlands inland)*

*Hemställan*

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 146 för hemställan i reservation 8 av Per Westerberg m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

*Motivering*

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 9 av Paul Lestander anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

*Mom. 5 (långtidsplan för domänverkets fortsatta industriengagemang, m.m.)*

*Hemställan*

Utskottets hemställan – som ställdes mot hemställan i reservation 10 av Paul Lestander – bifölls med acklamation.

*Motivering*

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 11 av Lars Norberg anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

*Mom. 6 (uropeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete)*

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 12 av Paul Lestander, *dels* reservation 13 av Lars Norberg – bifölls med acklamation.

*Mom. 7 (nyinvestering i en storskalig EMC-anläggning)*

Utskottets hemställan bifölls med 290 röster mot 18 för reservation 14 av Lars Norberg.

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 15 av Per Westerberg m.fl., *dels* reservation 16 av Paul Lestander och Lars Norberg – bifölls med acklamation.

### Näringsutskottets betänkande 37

#### Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

#### Mom. 2 (avskaffande av femte fondstyrelsen)

Utskottets hemställan bifölls med 177 röster mot 133 för reservation 1 av Per Westerberg m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

#### Mom. 3 (vissa löntagarfondstyrelsens placeringar)

##### Hemställan

Utskottets hemställan bifölls med 276 röster mot 17 för hemställan i reservation 3 av Paul Lestander. 19 ledamöter avstod från att rösta.

#### Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot *dels* den i reservation 2 av Per Westerberg m.fl. anförda motiveringen, *dels* den i reservation 4 av Lars Norberg anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

### Trafikutskottets betänkande 24

#### Mom. 1 (deltagande i DRIVE-projekt)

Utskottets hemställan bifölls med 294 röster mot 17 för reservation 1 av Viola Claesson.

#### Mom. 2 (tilläggsanslag till transportforskningsberedningen)

Först biträdades reservation 2 av Viola Claesson med 28 röster mot 18 för reservation 3 av Roy Ottosson. 265 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 277 röster mot 17 för reservation 2 av Viola Claesson. 18 ledamöter avstod från att rösta.

#### Mom. 3 (deltagande i PROMETHEUS-projekt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Viola Claesson – bifölls med acklamation.

### Arbetsmarknadsutskottets betänkande 21

#### Mom. 1 (överföring av medel till strukturstöd för byggarbetsmarknaden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 1 av Sonja Rembo m.fl., *dels* reservation 2 av Kersti Johansson m.fl. – bifölls med acklamation.

#### Mom. 2 (flexibla lönebidrag)

Utskottets hemställan bifölls med 250 röster mot 60 för reservation 3 av Sonja Rembo m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

*Mom. 3* (inriktningen av insatserna för arbete åt handikappade)  
Hemställen

Utskottets hemställen – som ställdes mot hemställen i reservation 4 av Kersti Johansson och Göran Engström – bifölls med acklamation.

*Motivering*

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 5 av Elver Jonsson m.fl. anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

*Mom. 4* (det finansiella stödet till ett investmentbolag)

Utskottets hemställen – som ställdes mot reservation 6 av Sonja Rembo m.fl. – bifölls med acklamation.

*Mom. 5* (anvisning av särskilda medel till utvecklingsprojekt i Västernorrlands län)

Först biträdde reservation 7 av Sonja Rembo m.fl. med 60 röster mot 42 för reservation 8 av Kersti Johansson och Göran Engström. 210 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställen – som ställdes mot reservation 7 av Sonja Rembo m.fl. – genom uppresning.

*Mom. 6* (kommunikationer och teletjänster. m.m.)

Utskottets hemställen – som ställdes mot reservation 9 av Kersti Johansson och Göran Engström – bifölls med acklamation.

*Mom. 7* (regionalpolitiska insatser i andra delar av Sverige)

Utskottets hemställen bifölls med 294 röster mot 17 för reservation 10 av Karl-Erik Persson.

*Mom. 8*

Utskottets hemställen bifölls.

5 § På förslag av förste vice talmannen beslöt kammaren kl. 11.15 att ajournera förhandlingarna till kl. 11.25 för att bereda finansutskottet tillfälle att besluta om sammanställningen av statsbudgeten m.m. samt överlämna de ifrågavarande betänkandena för bordläggning i kammaren.

6 § Förhandlingarna återupptogs kl. 11.25 under ledning av talmannen.

7 § Anmälades

Skrivelse

1988/89:153 med redogörelse för en överenskommelse om vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1990

Skrivelsen hänvisades omedelbart till socialförsäkringsutskottet.

8 § Anmälades och bordlades  
Finansutskottets betänkanden

Prot. 1988/89:131  
8 juni 1989

---

1988/89:FiU37 Sammanställning av tilläggsbudget II för budgetåret 1988/89  
1988/89:FiU38 Räntor på statsskulden, m.m.  
1988/89:FiU39 Statsbudgetens inkomster för budgetåret 1989/90  
1988/89:FiU40 Statsbudgetens utgifter för budgetåret 1989/90  
1988/89:FiU41 Statsbudget för budgetåret 1989/90

9 § Talmannen erinrade om att kammarens nästa sammanträde skulle ta sin  
början kl. 11.35.

10 § Kammaren åtskildes kl. 11.26.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

*/Gunborg Apelgren*